

Тема №5:

утвердження більшовицького
тоталітарного режиму в Україні.

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ТЕМИ Форсована індустріалізація в Україні

Починаючи від кінця 20-х років починається згорання ленінського НЕПу та перехід до нових форм господарювання.

Причини:

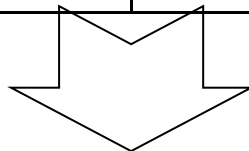
- необхідність здійснення індустріалізації,
- монополія більшовиків на владу, яка не втілювалась за часів НЕПу,
- курс партії на побудову соціалізму в окремій країні, що не могло бути здійснено за умов НЕПу, який передбачав широкі зовнішньополітичні зв'язки, курс на побудову суспільства соціальної рівності, яке в роки НЕПу навпаки розшаровувалось на «нову буржуазію» (непмани) та «нову аристократію» (партійна номенклатура).

Ще однією з причин згорання НЕПу стали кризи хлібозаготівель

<u>Роки</u>	<u>Шляхи виходу з кризи</u>	<u>Наслідки дій влади</u>
<u>1925 р.</u>	Збільшення закупівельних цін на хліб.	Відновлення хлібозаготівлі, розширення НЕПу.
<u>1927-1928 рр.</u>	Збільшення закупівельних цін на хліб.	Відновлення хлібозаготівлі.
<u>1928-1929 рр.</u>	Відновлення воєннокомуністичних методів управління, насильницька експропріація хлібу у селян, початок колективізації.	Згорання НЕПу, початок суцільної колективізації.

Схема 1

<u>Складові частини радянської модернізації</u>	
Індустріалізація	«Культурна революція»
Колективізація	Масові репресії

Індустріалізація стала однією зі складових радянської модернізації

Рішення про її проведення було прийнято на

Схема 2

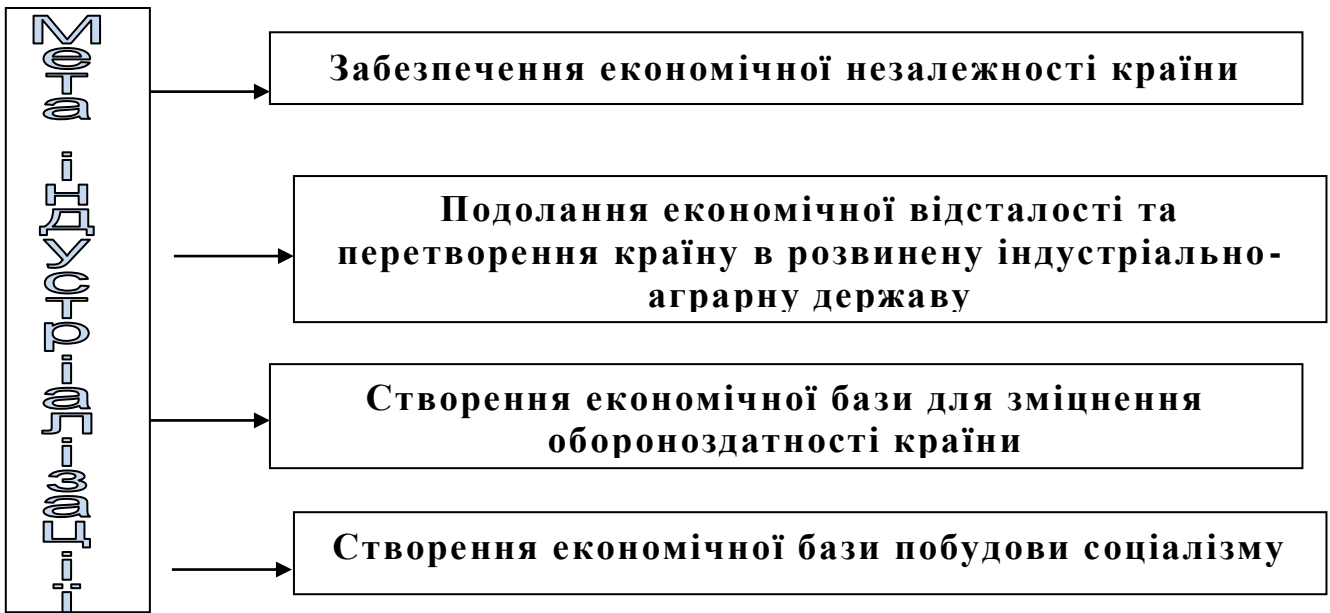

Схема 3

Етапи індустріалізації

<u>1926-1928 роки</u> Початок індустріалізації.	<u>1928-1932 роки</u> I п'ятирічка.	<u>1933-1937 роки</u> II п'ятирічка.	<u>1938-1941 роки</u> III п'ятирічка.
- зростання капіталовкладень; - реконструкція старих виробничих фондів; - початок будівництва нових підприємств.	Форсований розвиток важкої промисловості. Створено сільськогосподарське машинобудування, металургійна та енергетична бази. Ліквідовано безробіття. У 1933 р. з метою стимулювання активності робітників було оголошено про дострокове виконання 1-ї п'ятирічки за 4 роки і 3 місяці.	Швидкий розвиток харчової та легкої промисловості. Масове зростання соціалістичних змагань та «стаханівського руху». У 1937 р. було оголошено про дострокове виконання 1-ї п'ятирічки за 4 роки і 3 місяці.	Поступовий спад виробництва. Мілітаризація економіки. Застосування надзвичайних методів у боротьбі за виконання плану.
Новобудови важкої індустрії			
Промисловість групи «А» - виробництво засобів виробництва			
Реконструйовано: Луганський паровозобудівний, Макіївський, Дніпродзержинський, Дніпропетровський, Алчевський металургійні заводи	1932 р. – Дніпрогес (Запоріжжя) 1932 р. – Дніпроспецсталь (Запоріжжя) 1931 р. – Харківський тракторний завод	1933 р. – Азовсталь (Маріуполь) 1933 р. – Запоріжсталь 1934 р. – Харківський турбінний завод	1940 р. – Криворізький металургійний завод
Харчова промисловість			
Промисловість групи «Б» - виробництво предметів споживання			
Створено нові галузі харчової промисловості – маргаринова, молочна, маслоробна, хлібопекарська. Побудовано: <ul style="list-style-type: none"> - 67 механізованих хлібо заводів, - 5 великих м'ясокомбінатів, - Херсонський консервний завод, - 3 цукрових заводи. 			
Легка промисловість			
Промисловість групи «Б» - виробництво предметів споживання			
Будуються взуттєві, трикотажні фабрики з конвеєрним виробництвом.			
Розгортання харчової та легкої промисловості відбувалось значно повільніше, ніж важкої індустрії.			

Схема 4

НЕГАТИВНІ ЯВИЩА, ЩО СУПРОВОДЖУВАЛИ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЮ

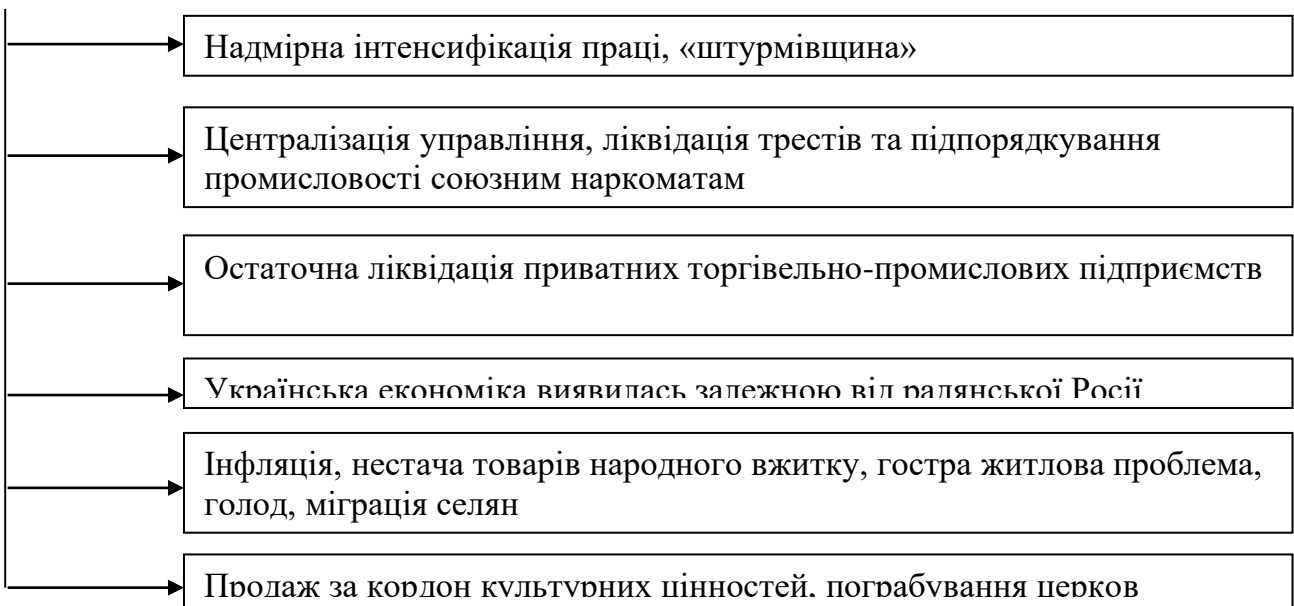

Схема 5

Джерела індустріалізації

Схема 6

Суцільна колективізація в Україні

При здійсненні індустріалізації керівництво країни зіткнулось з кількома проблемами:

- нестача коштів,
- нестача сировини,
- нестача робочих рук,
- збільшення кількості міського населення, яке необхідно було забезпечити продуктами харчування.

Отримати все необхідне для здійснення індустріалізації можна було від селян.
Але це було неможливим, коли селянин був власником землі та сам вирішував питання свого господарства.

На листопадовому пленумі ЦК ВКП(б) 1929 року прийнято рішення про проведення прискореної суцільної колективізації

Схема 7

ПРИЧИНИ ПЕРЕХОДУ ДО КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ

Схема 8

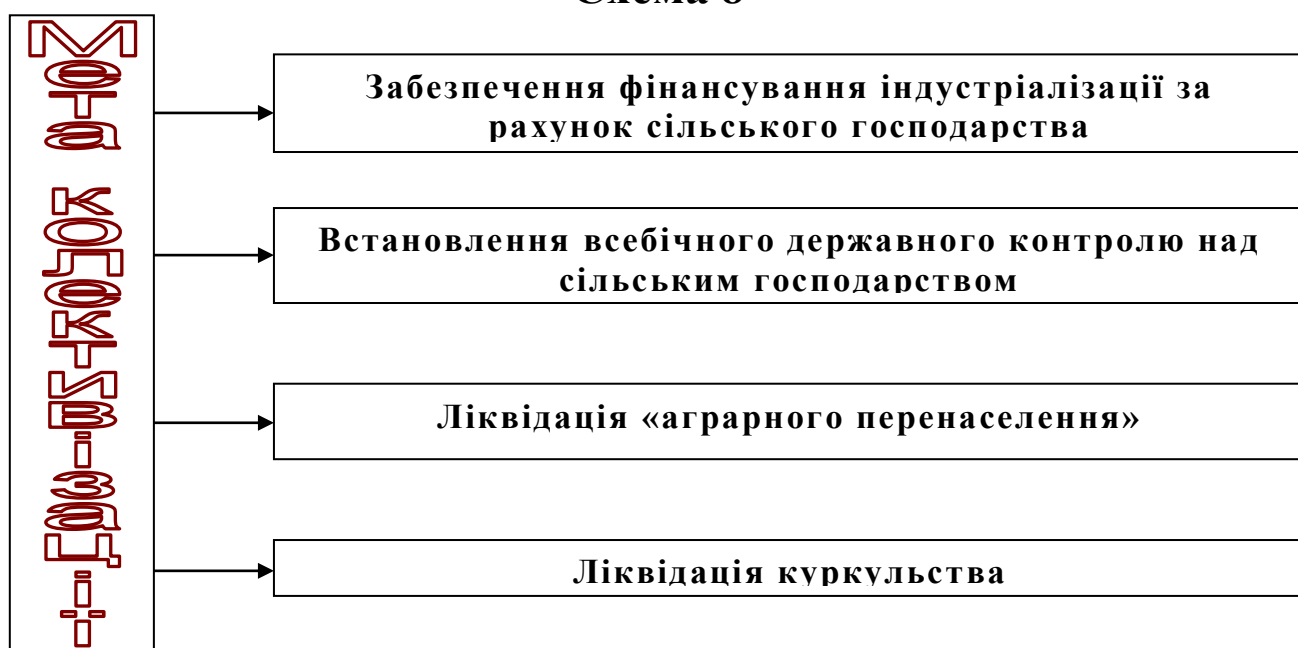

Схема 9

Етапи колективізації

<u>1929-1930 роки</u> I етап Прискорена колективізація	<u>1930 рік</u> II етап	<u>1931-1933 роки</u> III етап Друга хвиля суцільної колективізації	<u>1934-1937 роки</u> IV етап Завершення колективізації
<ul style="list-style-type: none"> - створення сільгоспартілі як перехідної форми до комуні; - перші селянські виступи (опір колективізації) – селяни почали продавати, або забивати худобу, ховати, чи псувати реманент, - великі втрати поголів'я худоби (до 50 %), - тиск на селян різко загострив політичну ситуацію в країні. 	<ul style="list-style-type: none"> Спроби маневрування влади та пошук компромісу. Введення для селян права виходу з колгоспів. Масовий вихід селян з колгоспів. Згодом відбувається заборона вільної торгівлі. Вся продукція колгоспів йде у розпорядження держави. Селяни не мають матеріального стимулу. 	<ul style="list-style-type: none"> - прискорення темпів колективізації; - спроби держави після перших невдач надати селянам допомогу – створення перших МТС; - селяни організують саботаж; - використання голоду для залякування селянства; - об'єднано близько 70 % селянських господарств. 	<ul style="list-style-type: none"> Остаточне закріплення колгоспного ладу. Відмова від прискорених темпів колективізації з метою виконання посівної компанії після голодомору. Скасована продрозкладка, а лишки продукції селянам дозволили продавати. У колгоспів опинилось близько 96 % посівних площ.

Схема 10

Методи та принципи здійснення колективізації

Методи	Принципи
<ul style="list-style-type: none">- застосування адміністративного тиску;- здійснення розкуркулення;- заборона приватної селянської торгівлі;- створення на селі політичних відділів при МТС;- обмеження права селян на вільне переміщення по країні (введення паспортів лише для жителів міст).	<ul style="list-style-type: none">- примусовість;- форсовані темпи;- застосування єдиної форми кооперації – колгоспу;- ігнорування особливостей місцевих умов,- порушення принципу добровільності входження до колгоспів.

Однією зі складових колективізації стало «розкуркулення»:

- передбачалась конфіскація у куркулів реманенту, свійських тварин, житла та господарських будівель,
- одна чверть конфіскованого майна повинна бути передана сільській бідноті,
- три чверті конфіскованого майна переходило у власність колгоспів.

Схема 11

КАТЕГОРІЇ РОЗКУРКУЛЕНИХ СЕЛЯН

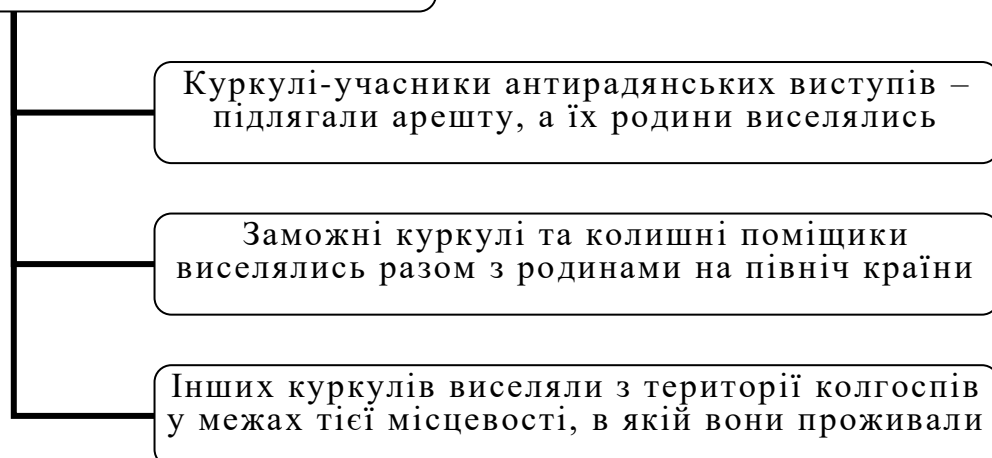
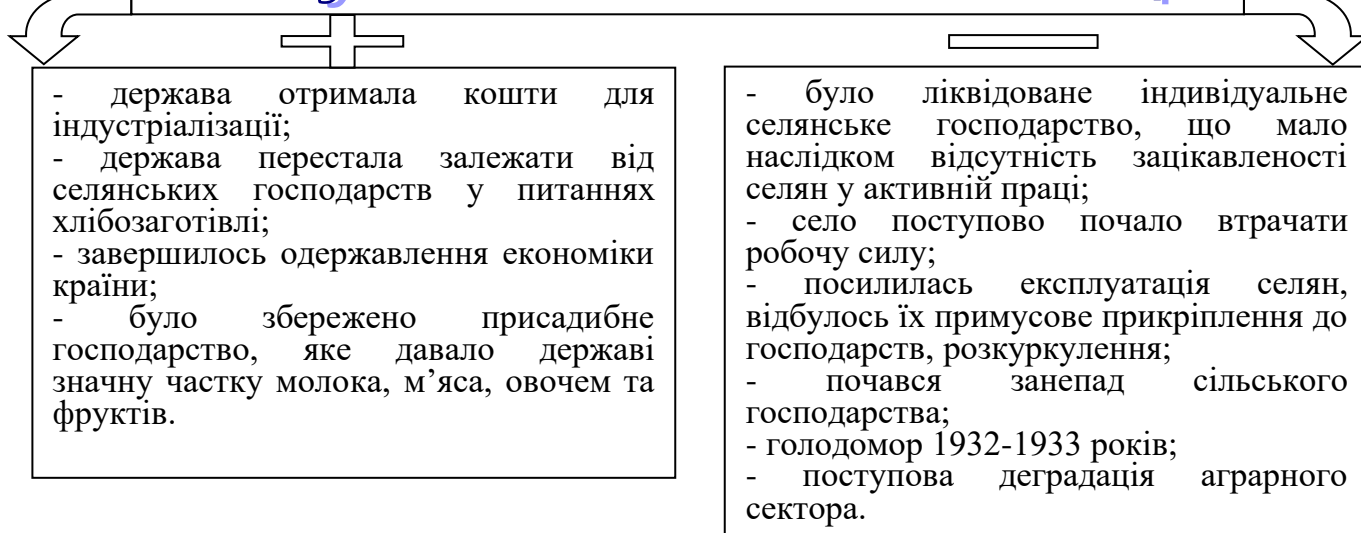

Схема 12

Результати колективізації

Голодомор 1932-1933 років в Україні

Насильницька колективізація призвела до кризи сільськогосподарського виробництва.

Селяни, насильно об'єднані у колгоспи, вимушені були всю продукцію здавати державі. При цьому норми хлібозаготівлі були завищеними.

Схема 13 НОРМИ ХЛІБОЗАГОТІВЛІ

1930-1931 роки	Селяни опинились у скрутному матеріальному становищі та майже без запасів продовольства.
1931-1932 роки	Хлібозаготівельна компанія позбавила селян всього зерна, навіть посівного фонду. Вже наприкінці 1931 року почали з'являтися перші звістки про голод в окремих районах України. Фізично ослаблене селянство не могло ефективно провести посівну кампанію 1932 року. Хлібозаготівельна компанія цього року фактично залишила селян без хліба.
1932-1933 роки	Україну охопив голод.

Схема 14

Політичні причини

Голодомор був спланований та організований радянською владою з метою винищення українського селянства, яке вважалось основою націоналізму в УРСР і загрозою радянській владі.

Економічні прорахунки радянської влади, намагання діяти воєнно-комуністичними методами.

Існує кілька точок зору стосовно питань причин голодомору в Україні

Небажання колгоспників працювати у громадському господарстві.

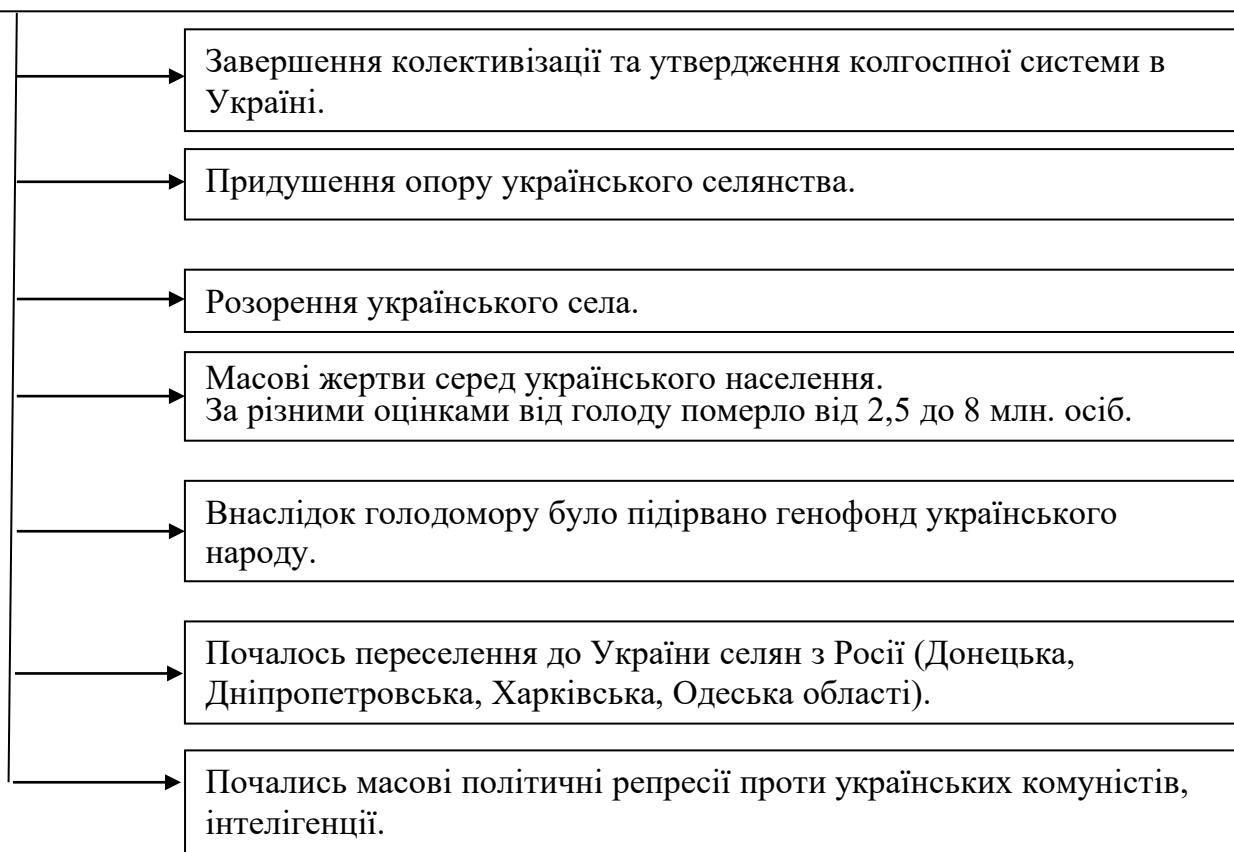
Соціально-економічні причини

Проведення колективізації, продрозкладка, розкуркулення, бездумна політика добування коштів на індустріалізацію.

<p>7 серпня 1932 року</p>	<p>И.Сталін видає закон «Про охорону соціалістичної власності».</p> <p>Причиною прийняття цього закону стала поява селян, які для порятунку від голоду, почали зрізати на колгоспних полях недозріле колосся пшениці.</p> <p>Закон Й.Сталіна отримав у населення назву «закону про п'ять колосків». Згідно цього нормативного акту для колгоспників за розкрадання передбачалось покарання у вигляді 10 років ув'язнення з конфіскацією майна.</p> <p>За рік дії за цим законом було засуджено більш 54 тис. осіб, 2000 з яких було розстріляно.</p>
<p>У деяких районах України колгоспне керівництво спробувало залишити зерно у посівний та страховий фонд.</p> <p>За такі дії було покарано більш 20-ти керівників районів.</p> <p>За невиконання хлібозаготівлі знято з посад 80% секретарів райкомів КП(б)У.</p>	
<p>6 грудня 1932 року</p>	<p>Постановою РНК УРСР у районах та селах, занесених у спеціальні списки за саботаж хлібозаготівель, конфіскувались продовольчі та посівні фонди, припинялось постачання товарів.</p> <p>Для «збирання хлібу» до України прибула надзвичайна комісія ЦК ВКП(б), яку очолив В.Молотов.</p> <p>Згодом до УРСР прибув Л.Каганович з планами постачання державі насінневих фондів у разі невиконання плану хлібозаготівлі.</p>
<p>За період діяльності в Україні надзвичайної комісії (до січня 1933 року), було зібрано 90 млн. пудів зерна.</p> <p>Для покарання колгоспів-державних боржників введені натуральні штрафи</p>	
<p>У січні 1933 року до України прибув П.Постишев, якого призначили головою Харківського обкому ЦК КП(б)У.</p> <p>Почались репресії проти місцевих комуністів: з КП(б)У було виключено близько 100 тис. осіб, яких було розстріляно або вислано.</p>	

Схема 15

НАСЛІДКИ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 РОКІВ

Суспільно-політичне життя в Україні у 30-ті роки ХХ ст.

У сфері політичного життя країни відбувається дедалі більший відхід від демократичних принципів, незважаючи на офіційно проголошену демократизацію суспільства.

Режим особистої влади Й.Сталіна став яскравим прикладом тоталітаризму.

Схема 16

ЗАГАЛЬНІ РИСИ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ У 30-ТИХ РОКАХ

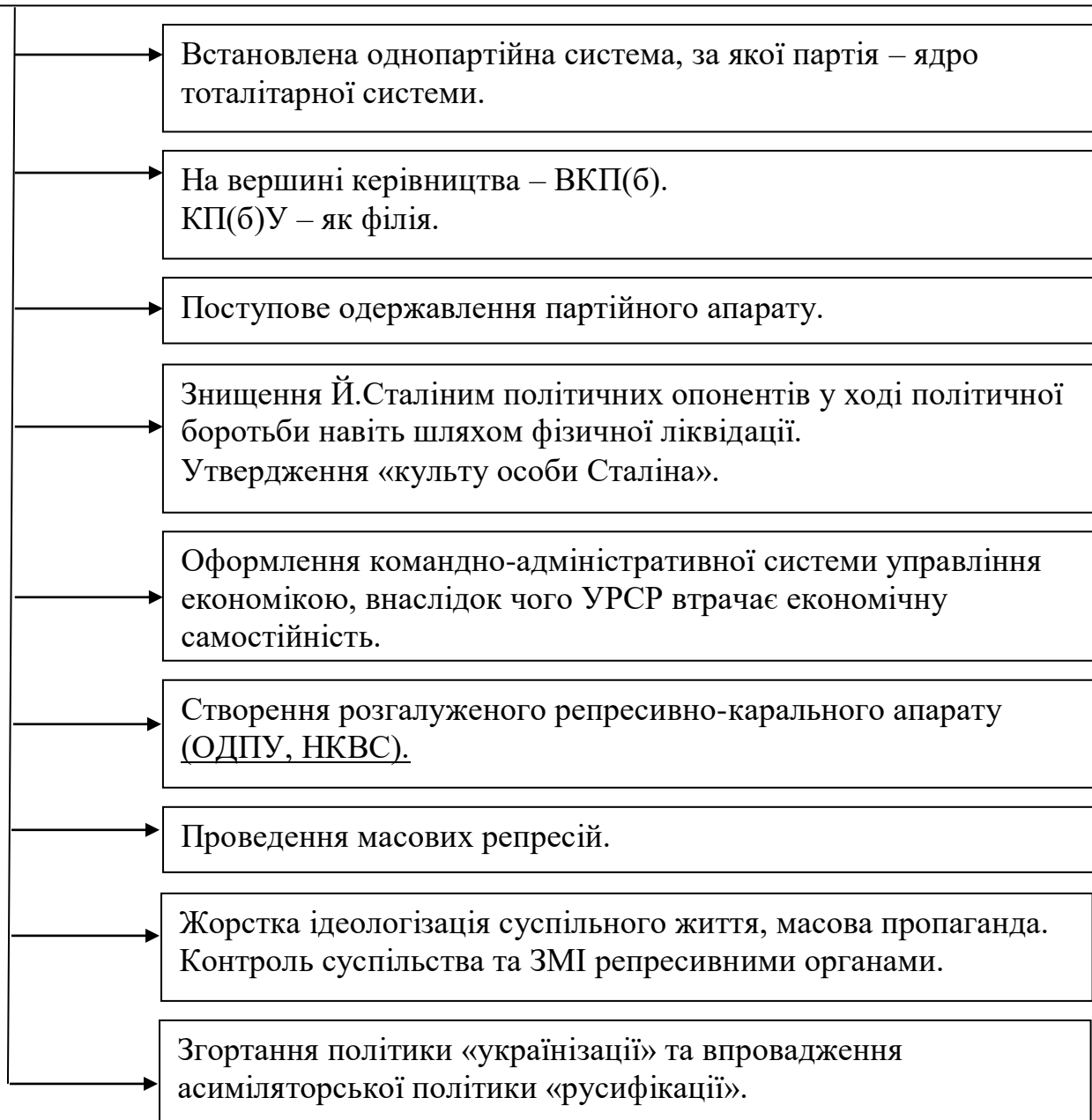

Схема 17

МЕТА СТАЛІНСЬКИХ РЕПРЕСІЙ В УРСР

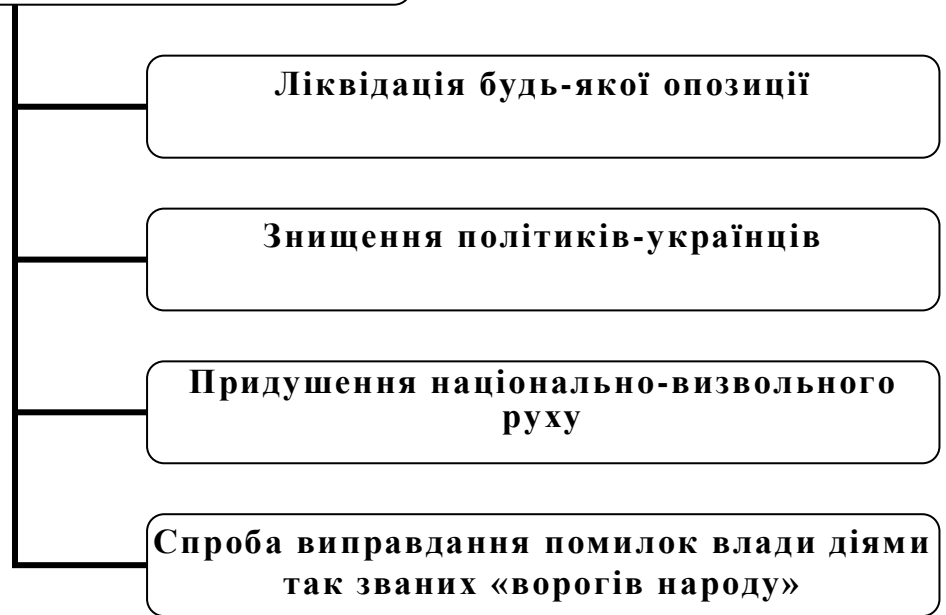
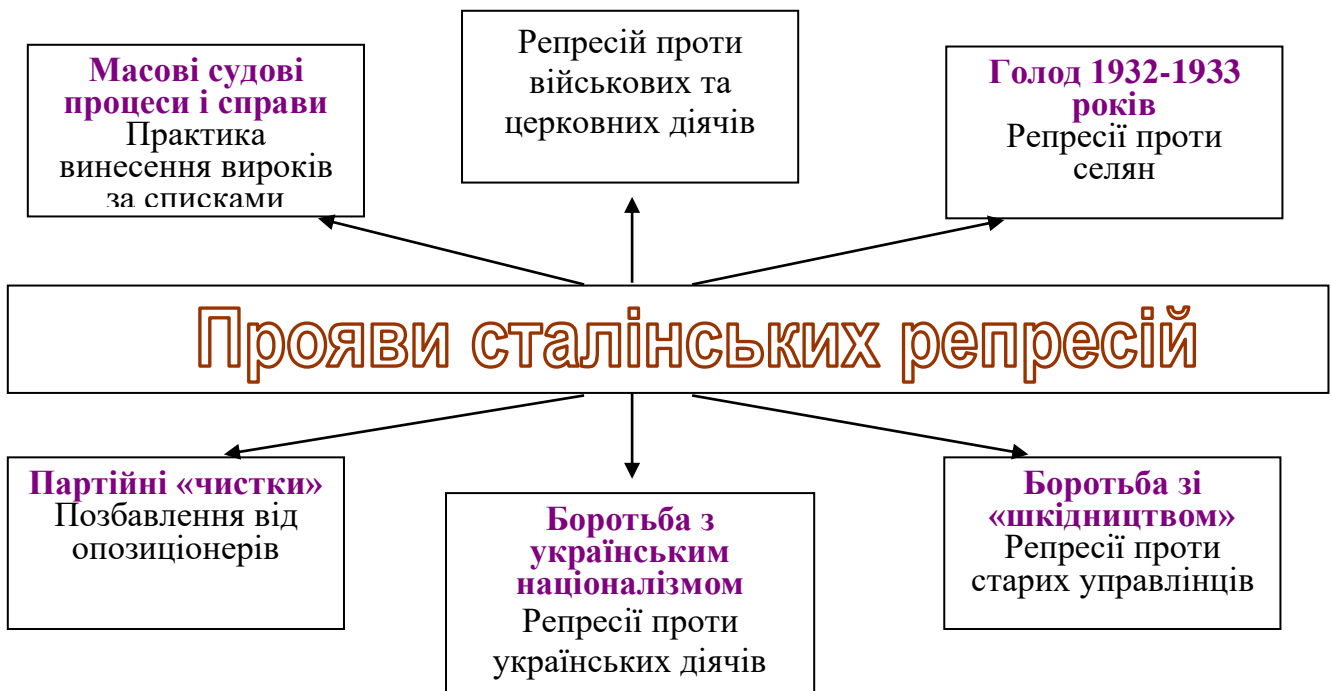

Схема 18

Жертвами сталінських репресій стали:

- політичні супротивники більшовиків та люди, які висловлювали незгоду з політикою держави,
- колишні поліцейські, жандарми, чиновники царського уряду,
- священники,
- колишні поміщики й підприємці,
- члени Комуністичної партії,
- технічні спеціалісти, творча інтелігенція, науковці й освітяни,
- селяни – куркулі,
- військові.

Схема 19

Судові процеси і справи 20-30-х років

<u>Дата</u>	<u>Процеси і справи</u>
<u>1928 рік</u>	«Шахтинська справа» Судовий процес проти 53-х інженерів та техніків вугільної справи, яких було засуджено за «співпрацю з колишніми власниками шахт та підривну діяльність, спрямовану на денационалізацію».
<u>1930 рік</u>	Процес над меншовиками
<u>1930 рік</u>	Процес на «Спілкою Визволення України» Судовий процес над 45-ма діячами української інтелігенції та політиками, яких звинуватили у підготовці повстання з метою відновлення незалежності України. У зв'язку з цією справою було репресовано близько 5тис. студентів, вчителів, лікарів.
<u>1930 рік</u>	Справа Промпартії Судовий процес проти 8-ми інженерів та техніків, членів промислової партії, яких було засуджено за «шкідництво у промисловості та на транспорті, зрив темпів соціалістичного будівництва та його забезпечення».
<u>1931 рік</u>	Справа «Українського національного центру» Процес проти колишніх політичних діячів УЦР – М.Грушевського, В.Голубовича та ін., яких було звинувачено у контрреволюційній діяльності.
<u>1933 рік</u>	Справа «Блоку українських націоналістичних партій»
<u>1933-1934 роки</u>	Справа «Української військової організації»
<u>1935 рік</u>	Розкриття «Всеукраїнського боротьбистського центру»
<u>1937 рік</u>	Справа «Антирадянського троцькістського центру» Обвинувачено у ворожій діяльності та виключено з партії більш 50-ти чоловік, 14 з яких загинуло, 9 репресовано.
<u>1937 рік</u>	«Процес військових» Репресовано понад 150 чоловік командного складу вищого військового командування Київського та Харківського військових округів.
Судові процеси і справи стали важливим елементом тоталітарної радянської системи. У 1930-40 роках в Україні було «викрито» понад 100 антипартійних організацій. Кількість членів КП(б)У скоротилась на 48%. Національно свідомі українська інтелігенція була винищена	

Наслідки сталінських репресій

- зміцнення Й.Сталіним особистої влади, усунення можливих претендентів на владу,
- насадження атмосфери страху, створення образу ворога,
- різке послаблення потенціалу спеціалістів в усіх галузях знань і практичної діяльності,
- підрив обороноздатності,
- знищення національних еліт,
- падіння темпів промислового розвитку.

Культурна революція в Україні

Схема 20

ІСТОРИЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ				
Становлення тоталітарного режиму та культури Й.Сталіна в СРСР	Ідеологічний тиск на митців Партійний контроль за розвитком мистецтва	Масові репресії	Ліквідація неписьменності	Згорання українзації Проведення русифікації
Головна мета культури – показ величі радянського режиму, укріплення культури особи Й.Сталіна, впровадження марксистського світогляду у суспільстві.				

У 30-ті роки культурне будівництво розглядалось як один з фронтів соціалістичного будівництва, як своєрідна «революція в умах трудящих». Культурні перетворення у суспільстві передбачались швидкі та масштабні, тому культурний розвиток цього періоду отримав назву «культурної революції».

Схема 21

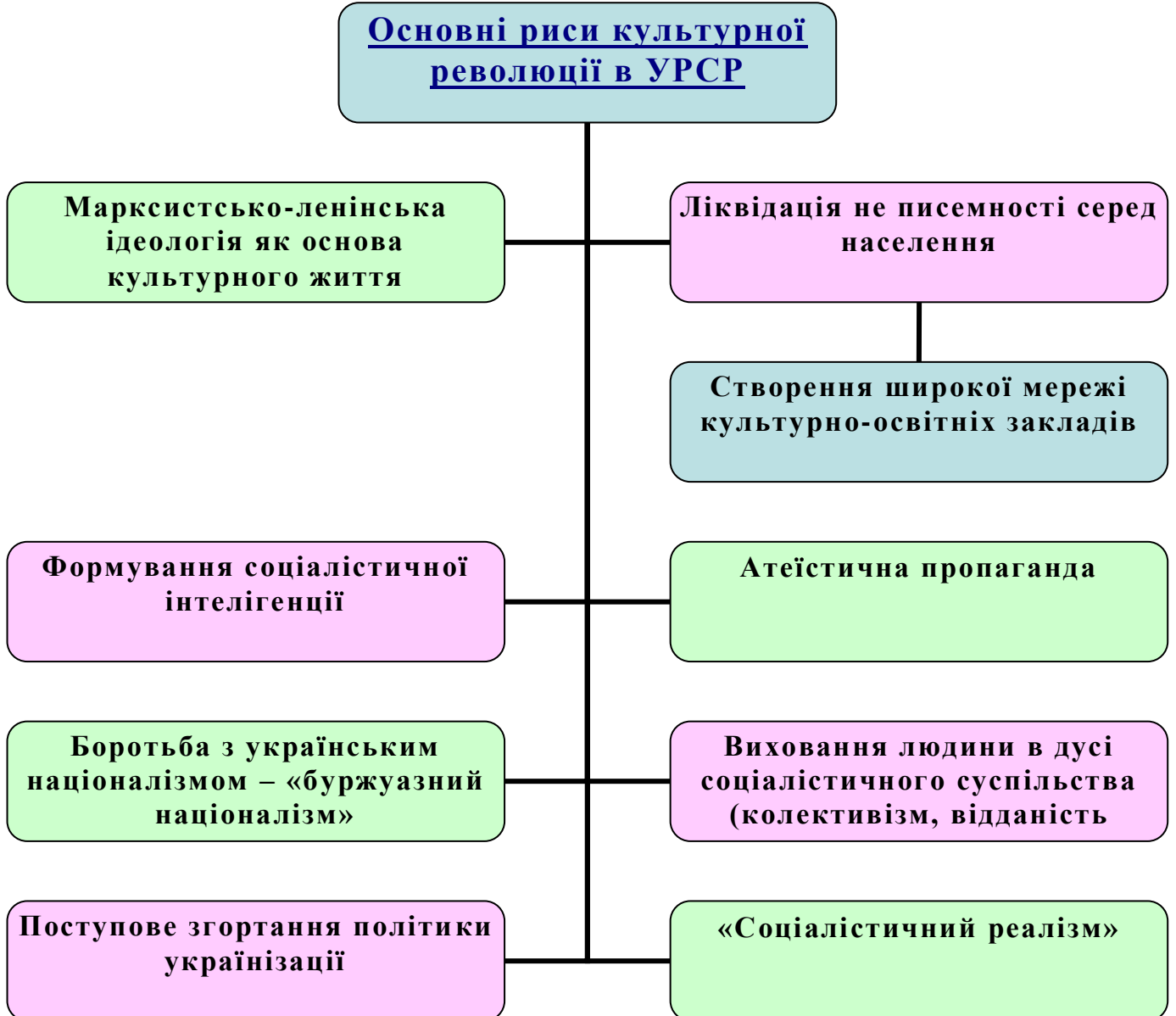
Схема 22

Основні напрями реформування освіти	
Ліквідація неграмотності	1930 рік – ЦК ВКП(б) приймає постанову «Про загальнообов’язкове навчання». Відбувається збільшення кількості шкіл ліквідації неписьменності. В 1930 р. кількість учнів лікнепу складала 1,6 млн. осіб. 1932 р. – кількість учнів шкіл лікнепу склала 2,2 млн. осіб. У 1933/34 році кількість шкіл лікнепу склала 21,7 тисяч, у яких навчалось 4,5 млн. учнів.
Розвиток системи загальної освіти	1934 рік – ЦК ВКП(б) приймає постанову «Про структуру початкової та середньої школи». Створюються три типи шкіл: <ul style="list-style-type: none"> - початкові (чотирирічне навчання), - неповні середні (семирічне навчання), - середні (десятирічне навчання).
Професійна освіта	Відновлено роботу Харківського, Київського, Одеського, Дніпропетровського університетів. Розширено систему ВНЗ: <ul style="list-style-type: none"> - вищі навчальні заклади, - вищі технічні навчальні заклади, - технікуми.

Схема 23

Схема 24

Дати і події

1928/1929-1932 рр.	Перша п'ятирічка
1928 р.	Судовий процес у Шахтинській справі
1929 р.	Початок насильницької колективізації
1930 р.	Судовий процес у справі Спілки визволення України (СВУ)
1932-1933 рр.	Голодомор в Україні
1934 р.	Перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва
1937 р.	Ухвалення Конституції УРСР
1937-1938 рр.	«Великий терор»
1921-1923 рр.	Масовий голод в Україні
1922 р.	Входження УСРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР)
1923 р.	Початок політики коренізації/українізації в УСРР
1925 р.	Проголошення курсу на індустріалізацію

Запам'ятай поняття

Соціалістична індустріалізація – процес створення великого машинного виробництва в усіх галузях народного господарства, який здійснювався надвисокими темпами зростання обсягів промислового будівництва та збільшення виробництва промислової продукції.

П'ятирічка – план розвитку народного господарства в СРСР, який розроблявся на державному рівні терміном на п'ять років. Реалізація п'ятирічних планів була запроваджена в 1928-1929 роках.

Колективізація сільського господарства – перетворення малих одноосібних селянських господарств на великі суспільні господарства.

Розкуркулення – компанія примусового позбавлення власності селянських господарств, переважно – заможних, складова частина політики примусової колективізації.

«Закон про п'ять колосків» - народна назва постанови ЦВК та РНК СРСР від 7 серпня 1932 року «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперативів», яка передбачала жорсткі заходи за найменші зазіхання на суспільну власність.

Репресії – каральні заходи, покарання, методи тиску різними засобами, які застосовуються державними органами по відношенню до громадян держави.

Голодомор – соціально-господарське явище, яке виявляється у позбавленні населення необхідних продуктів харчування і призводить до зміни демографічної соціальної структури населення.

Геноцид – дії, спрямовані на цілковите, або часткове знищення якої-небудь етнічної чи релігійної групи.

«Чорна дошка» - статус села чи району на території Української СРР, який передбачав блокаду та посилений терор голодом цивільного населення під час геноциду українського народу 1932–1933 роки. Присвоювався комуністичним режимом населеним пунктам та районам, які чинили опір примусовій колективізації, масовим актам беззаконня влади, зокрема повного вилучення харчових продуктів у мешканців села чи цілого району, що призводило до голодної смерті громадян. «Надання» чи «зняття» статусу слугувало інструментом упокорення цивільного населення, створення умов для масового та глибокого голодування всіх мешканців регіону.

Націонал-ухильництво – своєрідний ідеологічний штамп, негативна оцінка, що вживалася в агітаційно-пропагандистській роботі в СРСР і стосувалася тих членів компартії, які в теорії і практиці нац. політики «переоцінювали, перебільшували значення місцевих особливостей».

Розстріляне відродження – термін, яким позначається знищення провідних діячів української культури 1920-1930-х років.

ГУТаб – у СРСР у 1934–1956 роках підрозділ НКВС, який керував системою виправничо-трудових (офіційна назва у 1920-х роках — концентраційних) таборів.

Паспортна система – система державного обліку, контролю і регулювання пересування населення за допомогою паспортів. Її основними функціями є: видача паспортів, реєстрація, що дає змогу вести відповідний статистичний та персональний облік; забезпечення реалізації людиною і громадянином їх прав і свобод та обов'язків перед державою і суспільством; посилення охорони громадського порядку та забезпечення національної безпеки.

Соціалістичний реалізм (соцреалізм) – напрям у культурі; найбільшого поширення набув у СРСР, де вважався частиною офіційної ідеології. Основні риси: присутність нового героя – революціонера-пролетаря, комуніста, оспівування комуністичних ідеалів, відображення й оцінка життєвих ситуацій із точки зору марксизму-ленінізму, багатогранність художніх форм і проявів. Митці, які не вписувалися у визначені межі соцреалізму, підлягали гонінню або вигнанню. Попри олійність та ідеологічну спрямованість, чимало творів соцреалізму мали й мають художню та історичну цінність.

Персоналії

	<p>1879-1935</p>	<p>Український художник-авангардист, визначний діяч українського авангарду, засновник супрематизму, один з фундаторів кубофутуризму; педагог, теоретик мистецтва. Разом із Велимиром Хлебниковим був членом «товариства голів земної кулі».</p>
	<p>1882-1939</p>	<p>Український художник. Член Наукового товариства імені Т. Шевченка (НТШ) з 1912 р. У 1917 р. бере участь у заснуванні Української академії мистецтв, стає професором майстерні монументального живопису. Заклав основи українського монументального мистецтва. Лідер групи «бойчукістів». Репресований.</p>
	<p>1887-1937</p>	<p>Видатний український актор і режисер. Організатор студії молодих акторів, з якої згодом виріс Молодий театр (1917 р.), засновник філософського театру в Україні. У виставах театру «Березіль» як режисер малює всесвіт, де головним стає довіра до життя людини у всіх його суперечностях. Репресований у 30-х роках.</p>
	<p>1894-1956</p>	<p>З 1926 р. – режисер-постановник на кіностудіях Одеси, Києва, Москви. Серйозний успіх мав його фільм «Звенигора» (1929 р.). Окремі його роботи були прийняті з успіхом у європейських країнах. Автор кіноповісті «Україна в огні», за яку був підданий критиці. У роки «відлиги» написав статтю «Мистецтво живопису і сучасність», у якій закликав «розширити творчі межі соціалістичного реалізму».</p>

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТРЕНУВАННЯ

Пройди онлайнтест за посиланням: <https://onlinetestpad.com/ua/testview/216086-testi-z-istorii-ukraini-dlya-10-klasu-tema-utverdzhennya-totalitarnogo-rezh>

Виконай тестові завдання:

- Що спричинило небувалий голод в Поволжі, на Уралі, в Казахстані, в ряді губерній України в 1921-1922 роках?
 - засуха, повоєнна руїна, продовольча розкладка;
 - неуміла організація весняних польових робіт;
 - шкідницькі дії противників соціалістичного будівництва.
- В чому полягали особливості нової економічної політики (НЕП) на селі?
 - НЕП передбачав створення на селі колгоспів;
 - держава запроваджувала на землях селян сівозміни;
 - продовольча розкладка замінялася продовольчим податком, селяни могли вільно продавати лишки свого хліба.
- В чому проявлялися особливості НЕПу в промисловості?
 - переважав розвиток важкої промисловості;
 - до відбудови промисловості залучалися вітчизняний та іноземний капітали, підприємства передавалися капіталістам у концесію (оренду);
 - промисловість переводилась на планову основу.
- В чому полягали головні причини згортання НЕПу?
 - НЕП був повністю виконаний;
 - НЕП себе не виправдав;
 - причин було кілька: особисте бажання Й.Сталіна та його спільників; негативні явища в економіці (ножиці цін, криза постачання, безробіття); негативне ставлення робітників і селян до розкішного життя непманів тощо.
- Коли в основному були завершені аграрні перетворення в українському селі по подоланню шкоди, завданої війнами?
 - на середину 20-х років;
 - в ході колективізації;
 - на початок 40-х років.
- Чому розвал СРСР був закладений ще в 1922 році, під час створення союзу?
 - союзний договір передбачав створення наддержавного центру, який позбавляв республіки їх самостійності;
 - союз був створений на принципах автономії, тобто окремі союзні республіки повинні були ввійти до складу Росії на правах автономних;
 - союз радянських держав передбачав створення лише єдиних військових і дипломатичних органів, чого було мало для існування майбутньої держави.
- Що являла собою політика українізації, яка здійснювалася в Україні в 20-х роках ХХ століття?
 - це заборона вживання на території України всіх інших мов, крім української;
 - це заміна в письмі кирилиці на латинські літери;
 - це була коренізація, що проявлялася в формуванні керівних органів республіки переважно з українців, у забезпеченні права вживання рідної мови в державних організаціях, установах тощо.

8. Що являв собою «націоналістичний ухил» в Україні?

- а) підпільна організація, що вела підривну роботу в лівобережних областях України;
- б) міф про «націоналістичний ухил» був вигаданий генеральним секретарем ЦК КП(б)У Лазарем Кагановичем та його послідовниками з метою зупинити процес українізації;
- в) кампанія по обмеженню прав неукраїнського населення.

9. Чим була викликана необхідність проведення індустріалізації?

- а) лише особистим бажанням Й.Сталіна;
- б) повною відсутністю в СРСР і, зокрема, в Україні своєї промисловості;
- в) тим, що технічне оснащення заводів і фабрик застаріло і зносилося, а необхідне для виробництва устаткування вітчизняна промисловість не виробляла; не вистачало кваліфікованих кадрів робітників та фахівців, тощо.

10. За які кошти в країні здійснювалася індустріалізація?

- а) за рахунок великих позичок з-за кордону;
- б) за рахунок грошових позик у населення, накладення великих податків на селян, здійснення режиму економії, раціоналізації виробництва тощо;
- в) переважно за рахунок продажу за кордон готової промислової та сільськогосподарської продукції.

11. Що являла собою сталінська ідея «надіндустріалізації»?

- а) здійснення індустріалізації за рахунок посилення податків з населення, встановлення на сільгосппродукцію більш високого рівня цін, ніж на промислові товари («ножиці цін») та інше;
- б) переважаючий розвиток легкої промисловості;
- в) створення особливого виду індустрії, що ґрунтується на приватній власності.

12. Які наслідки сталінського «стрибка» в індустріалізацію?

- а) ніяких змін в промисловому виробництві внаслідок цього не відбулося;
- б) збільшився податковий прес на селянство, заборонялася вільна торгівля, запроваджувалася карткова система, здійснювався інфляційний випуск паперових грошових знаків;
- в) завдяки цьому індустріалізація в СРСР вже на початку 30-х років успішно завершилась.

13. Що позитивне дала індустріалізація Україні?

- а) зовсім нічого;
- б) виробництво товарів народного споживання обігнало виробництво засобів виробництва;
- в) внаслідок неймовірних зусиль була створена своя власна індустрія.

14. Чи можна вважати, що колективізація на селі була дійсно кооперацією сільського господарства?

- а) так, можна;
- б) кооперація в сільському господарстві неможлива;
- в) це була примусова конфіскація землі в селян.

15. Якими методами здійснювалася колективізація на селі?

- а) методами добровільності;
- б) примусовими методами;
- в) в процесі колективізації враховувалися інтереси найбільш бідного селянства.

16. Що являла собою ліквідація куркульства як класу в ході колективізації?

- а) це була ліквідація куркулів, які стримували розвиток села;
- б) розкуркулювалися переважно сім'ї, які ніколи не користувалися найманою працею і зовсім не підходили до категорії куркулів;
- в) ліквідація куркульства була заходом, який сприяв збільшенню виробництва сільгосппродукції.

17. Які причини масового голодомору в Україні 1932-1933 років?

- а) були ліквідовані так звані «куркульські» та більшість середняцьких господарств, що виробляли значну масу товарного хліба, а новостворені колгоспи були неспроможними нагодувати країну хлібом;
- б) в 1932 і 1933 роках лютувала сильна засуха;
- в) колгоспи відмовилися продавати державі хліб, створивши таким чином штучний голод.

18. Що сприяло створенню в СРСР, в тому числі і в Україні, адміністративно-командної системи?

- а) надто високий рівень концентрації виробництва;
- б) наявність в країні багатьох політичних партій;
- в) посилення диктатури пролетаріату, однопартійність, особиста діяльність Йосипа Сталіна, неосвіченість та низька політична культура мас, ряд інших причин.

19. Назвіть найбільш характерні риси адміністративно-командної системи?

- а) однопартійність, наявність номенклатури, надмірна централізація управління тощо;
- б) залучення до управління державою широкого кола трудящих;
- в) відсутність лідера – вождя, яскраво вираженої особи в керівництві країною.

20. Що сприяло формуванню культу особи Й.Сталіна?

- а) повна відсутність у Й.Сталіна суперників у боротьбі за владу;
- б) низький рівень свідомості значної маси трудящих, наявність адміністративно-командної системи, визнання «величі» та «мудрості» вождя, особисте прагнення Й. Сталіна до влади;
- в) досить високий рівень політичної та загальної культури народних мас.

21. Коли в Україні в основному була завершена ліквідація неписьменності?

- а) в середині другого десятиріччя ХХ століття;
- б) на початок 1930-х років;
- в) в кінці 1940-х років.

22. Що послужило скороченню загальної чисельності учнів у сільських школах України в 1933/1934 навчальному році?

- а) закриття на селі багатьох шкіл у зв'язку з їх укрупненням;
- б) криза в шкільній справі;
- в) масова смертність селян внаслідок голодомору 1932-1933 років, «розкуркулення» та вислання за межі України значної кількості селян, переїзд багатьох селян у міста з-за важкого матеріального становища.

23. З якою метою в країні була створена система професійно-технічної освіти?

- а) з метою підготовки кваліфікованих робітників для народного господарства, освоєння ними нових робітничих спеціальностей;
- б) з метою отримання робітниками середньої спеціальної освіти;
- в) для виправлення становища з нехваткою інженерних кадрів.

24. Що завдало найбільшої шкоди літературі і мистецтву України в 20-30-і роки?

- а) відсутність навчальних закладів для підготовки відповідних фахівців;
- б) втручання в літературу і мистецтво партійно-чиновницького апарату та використання їх як додатку до ідеології, а не способу розуміння реального життя;
- в) низький культурний рівень населення.

25. Що являла собою Організація Українських Націоналістів (ОУН), створена у 1929 році?

- а) організація, що вела боротьбу проти польсько-шляхетської окупації західноукраїнських земель;
- б) політична партія західних українців, що підтримувала дії польського уряду;
- в) організація, що займалася питаннями еміграції українців за океан.

Політична мета масового терору в СРСР і в Україні зокрема:

☐ а) ліквідувати противників сталінського тоталітарного режиму	☐ б) подолати економічні труднощі, завершити побудову основ комунізму
☐ в) показати світу могутність радянської політичної системи	☐ г) скоротити населення СРСР, подолати проблему голоду

2. Засоби вичавлювання з народу грошей, які було застосовано в роки перших п'ятирічок.

☐ а) державні позики, емісія грошей, збільшення виробництва горілки	☐ б) емісія грошей, збільшення виробництва горілки, соціальні пільги
☐ в) збільшення виробництва горілки, соціальні пільги, державні позики	☐ г) соціальні пільги, державні позики, емісія грошей

3. Причини провалу в СРСР плану форсованої індустріалізації в роки першої п'ятирічки:

☐ а) виконанню плану перешкодили зовнішньополітичні обставини, реальна загроза війни	☐ б) виконанню плану перешкодили стихійні лиха
☐ в) нереальність показників індустріалізації, адміністративно-командні методи виконання	☐ г) саботаж населення, збройний опір, диверсії, "економічне шпигунство"

4. Причини реалізації більшовицькою владою планів форсованої колективізації українського села:

☐ а) колгоспи довели селянам свою ефективність	☐ б) масштабні репресії та Голодомор змусили селян прийняти колгоспи
☐ в) українські селяни вірили в ідеали комунізму і підтримували більшовиків	☐ г) широка агітаційна компанія та економічна зацікавленість селян

5. Сутність Спілки визволення України

☐ а) організація, створена у 20-х рр для успішного проведення українізації	☐ б) підпільний терористичний центр українських націоналістів
☐ в) український емігрантський центр	☐ г) організація, придумана рад. службами для проведення судового процесу з метою фізичного знищення укр. інтелігенції й штучного розпалювання боротьби проти "націоналістичних поглядів"

6. Мета більшовицької політики індустріалізації:

☐ а) вдосконалення та розвиток промисловості,	☐ б) завершення промислового перевороту, ліквідація ручної праці в промисловості
☐ в) перетворення СРСР з аграрної на індустріально розвинену державу	☐ г) поставлення промисловості на службу с/г

7. Назва 1929р. після відповідної статті Й.Сталіна:

☐ а) "Рік великого досягнення "	☐ б) "Рік великого перелому"
☐ в) "Рік великого терору"	☐ г) "Рік великого успіху"

8. Укажіть правильне твердження

☐ а) демократичні положення конституції УРСР наповнені реальним змістом	☐ б) з 259 письменників, яких друкували в 1930р., після 1938 залишилось 36
☐ в) критерії грамотності у 30-х рр.,були досить високими	☐ г) товарний голод на ринку предметів повсякденного вжитку наприкінці 30-х рр.був ліквідований

9. Наслідок трагедії 1932-1933 рр.

☐ а) винищення більшості селянства	☐ б) зламала опір селян колгоспній системі
☐ в) кооперація села	☐ г) повна русифікація селянства

10. Галузі економіки, у які направляли основні капіталовкладення в роки перших п'ятирічок:

☐ а) важка промисловість	☐ б) легка і харчова промисловість
☐ в) нафто-хімічна та хімічна промисловість	☐ г) с/г та переробна промисловість

11. Споруди ,знищені у 30-хрр.:

☐ а) Богоявленський собор,Михайлівський Золотоверхий собор,Софійський собор	☐ б) Михайлівський Золотоверхий собор,Софійський собор,Храм Богородиці Пирогощі
☐ в) Софійський собор,Храм Богородиці Пирогощі,Богоявленський собор	☐ г) Храм Богородиці Пирогощі,Богоявленський собор,Михайлівський Золотоверхий собор

12. Категорії населенн , які наприкінці 20-х рр. зазнали масових репресій

☐ а) інтелігенція,колгоспники,опозиція в середині більшовицької партії	☐ б) колгоспники,робітники, "старі спеціалісти"
☐ в) куркульство, "старі спеціалісти",українські священники	☐ г) опозиція в середині більшовицької партії,робітники,студенти

7. Індустріалізація – це...

☐ а) примусове вилучення незаконно отриманого майна;	☐ б) форма здійснення більшовицької політики на території України у 1923-1938 рр.;
☐ в) політика насильницького перетворення сільського господарства наприкінці 1920-1930-х рр. на основі розкуркулювання і суцільного насадження колективних форм господарства з усуспільненням значної частини селянської власності;	☐ г) система заходів, спрямованих на прискорений розвиток важкої промисловості з метою технічного переозброєння економіки і зміцнення обороноздатності країни.

8. Складовими частинами "радянської модернізації" були:

☐ а) колективізація, коренізація, розкуркулення;	☐ б) колективізація, індустріалізація, «культурна революція»;
☐ в) колективізація, «культурна революція», соціалістичне змагання;	☐ г) колективізація, індустріалізація, коренізація.

9. Якого року УСРР увійшла до складу СРСР?

☐ а) 1919 р.	☐ б) 1922 р.
☐ в) 1924 р.	☐ г) 1932 р.

10. Коли в СРСР було проголошено курс на індустріалізацію?

☐ а) у жовтні 1921 р.	☐ б) у грудні 1922 р.
☐ в) у грудні 1925 р.	☐ г) у жовтні 1928 р.

11. Заповніть пропуск в логічному ланцюжку

Українська СРР – Закавказька СФРР - ... - Російська СФРР.

☐ а) Грузинська СРР;	☐ б) Туркменська СРР;
☐ в) Білоруська СРР;	☐ г) Казахстанська СРР.

12. Вкажіть, які, на вашу думку, чинники що були причинами голоду 1921-1923 рр.

☐ а) суцільна колективізація;	☐ б) неврожай та засуха;
☐ в) «куркульський бандитизм»;	☐ г) державна політика хлібозаготівель;
☐ д) запровадження НЕПу.	

13. На який період припадають масові репресії в СРСР?

☐ а) 1932-1933 рр.	☐ б) 1937-1938 рр.
☐ в) 1933-1937 рр.	☐ г) 1929-1939 рр.

14. Проти кого була спрямована сфабрикована «Шахтинська справа»?

☐ а) куркулів;	☐ б) націонал-ухильників;
☐ в) технічної інтелігенції;	☐ г) стаханівців.

15.

На згадку, про які події встановлений зображений пам'ятник?

а) Голодомор 1932-1933 рр.

б) сталінські репресії;

в) «червоний терор»;

г) українізацію.